

Puur en Leids Turcks

In de Lakenhal werden ooit lakense stoffen gecontroleerd en voorzien van een loodje als kwaliteitskeurmerk. Dergelijke loodjes, en de stempels ervan, worden in het huidige museum bewaard. Maar niet alleen van Leids laken, ook van andere stoffen, die in andere hallen werden gekeurd. Opvallend daarbij zijn de stempels met de afbeelding van een Turk met tulband. Die waren bedoeld voor een andere dure Leidse exportstof: grein, sinds 1654 gekeurd in een aparte Greinhal. Grein was gemaakt van een grondstof uit Turkije, angorawol uit Anatolië.

Angorawol, ook wel mohair genoemd, is een bijzonder fijne soort wol van geiten die in de wijde omgeving van Ankara (=Angora) gehouden werden. Deze wol werd vanaf het begin van de 17^e eeuw geïmporteerd. Leidse kooplieden trokken vanuit Istanbul en steeds vaker vanuit Izmir (Smyrna) naar de Anatolische hooglanden en kochten daar de wol van de lokale spinners. De strengen gesponnen wol werden dan vanuit Izmir via Amsterdam en Rotterdam naar Leiden verscheept.

In Leiden werd dit 'Turckx gaeren' geweven. Daarbij werd

Stempel voor greinloodje Leids Turcx (Lakenhal 1597.1)

het Turkse garen soms ook gecombineerd met andere grondstoffen. Met kameelhaar bijvoorbeeld, dat natuurlijk ook uit het Turks-Osmaanse Rijk werd ingevoerd. Soms ook ging het om gewone schapenwol. Bij een dure variant werden er zijden draden doorheen geweven.

Daarna werd de geweven stof, de grein, geverfd en verder afgewerkt. Dat was een delicaat proces, dat afweek van dat bij andere wollen stoffen. Daarom hadden de Leidse greinondernemers (greinreders) samen een aparte greindrogerij, aan het eind van de Groenesteeg.

Wanneer de stof klaar was, werd deze gekeurd op kwaliteit door de staalmeesters in de hal. Iedere soort grein kreeg zijn

Afgietsel van dit stempel (Lakenhal, 1597.2)

eigen kwaliteitsstempel, het loodje. Bij grein die uitsluitend van Turkse angorawol was gemaakt, stond er 'puir Turcx' op het loodje. Was er schapenwol in verwerkt, dan was het Leidse Turkse. Vanuit de (grein)hal werd scherp gelet op vervalsing door malafide ondernemers. Het loodje was een garantie voor de kwaliteit van dit hoogwaardige product.

Via Amsterdam werd de grein geëxporteerd naar Frankrijk en andere Europese landen. Maar de Leidse greinreders verkochten hun producten ook zelf, zonder Amsterdamse tussenkomst, rechtstreeks in het Osmaanse Rijk. Dat ging deels weer via Izmir, maar zij hadden ook vertegenwoordigers in Aleppo, Beyoglu, Istanbul, (Thes)saloniki en Alexandrië. Deze handel bleef tot ongeveer 1850 van belang.

Cor Smit